

Lura kulle, Torpa 2:1

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning vid trädplantering intill fornlämning L1973:2203, Lura kulle, på fastigheten Torpa 2:1, Jönköpings socken i Jönköpings kommun, Jönköpings län

Lura kulle, Torpa 2:1

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning vid trädplantering intill fornlämning L1973:2203, Lura kulle, på fastigheten Torpa 2:1, Jönköpings socken i Jönköpings kommun, Jönköpings län.

Jönköpings läns museums dnr: 2022-354

Länsstyrelsens dnr: 431-8071-2022

Rapport, foto och ritningar: Jörgen Gustafsson

Rapportgranskning: Mikael Nordström

Grafisk mall: Anna Stålhammar

Distribution: Digital pdf

Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping

Tel: 036-30 18 00

E-post: info@jkpglm.se

www.jkpglm.se

Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY. Villkor finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>.

Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor, Geografiska Grunddata samt Geodata (FUK) är återgivna enligt tillstånd: Fastighetskartan © Lantmäteriet. Ärende nr MS2007/04833, nr MS2012/03742 samt dnr i2012/1091. Terrängkartan, samt GSD–Översiktskartan: Lantmäteriet (CC0)

ISSN: 1103-4076

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2023

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	7
Målsättning och metod	7
Topografi	7
Fornlämnings- och kulturmiljö	8
Resultat	10
Fynd	10
Utvärdering av undersökningsplanen	10
Administrativa uppgifter	11
Referenser	11
Tryckta källor och litteratur	11

DEN UPPDRAGSARKEOLOGISKA PROCESSEN

Uppdragsarkeologin regleras av 2 kap. 10–14 §§ i Kulturmiljölagen samt genom allmänna råd och föreskrifter. Arkeologiska uppdrag indelas i flera etapper: arkeologisk utredning, förundersökning och undersökning. Processen syftar i första hand till att bevara fornlämningarna, vilket är grundtanken i kulturmiljölagen.

Arkeologisk utredning

Arkeologisk utredning brukar göras i två steg. Den första etappen, steg 1 (AU1), innebär att befintlig kunskap i form av arkivmaterial, äldre handlingar och historiska kartor samt litteratur och uppgifter om tidigare undersökningar sammanställs med syfte att se om fornlämningar berörs av arbetsföretaget. Därtill görs en fältinventering i syfte att lokalisera tidigare okända fornlämningar. Steg 2 (AU2) utgör den del som innebär markingrepp i form av sökschakt med grävmaskin och provrutsgrävning. Om det konstateras förekomst av fornlämningar så kan dessa, om de inte kan bevaras, gå vidare till en arkeologisk förundersökning.

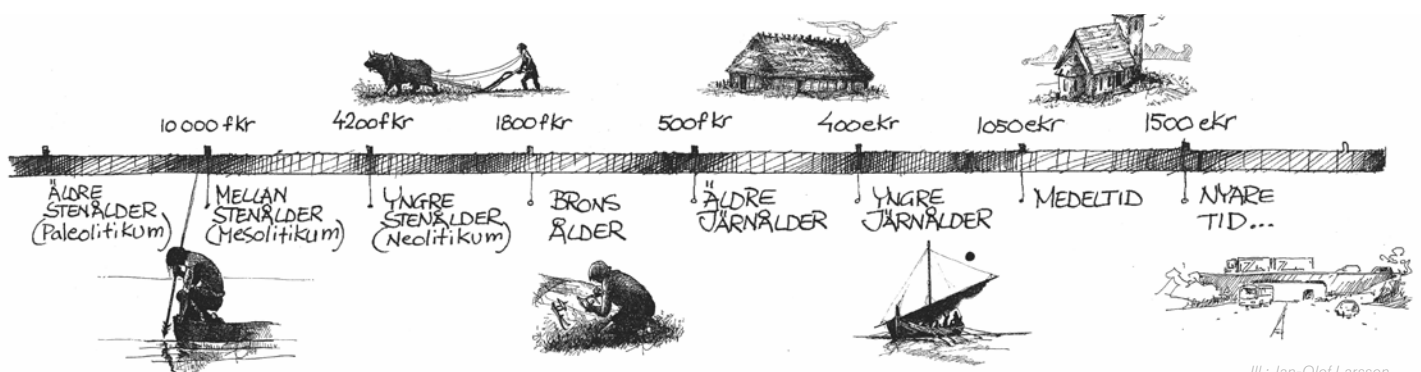
Arkeologisk förundersökning

En arkeologisk förundersökning (FU) syftar till att fastställa och beskriva fornlämningsens karaktär, datering, utbredning och komplexitet samt att ta till vara fynd. Resultaten ska kunna ligga till grund för länsstyrelsens bedömning av kunskapspotentialen inför kommande beslut om tillstånd till ingrepp i en fornlämning. Förundersökningen ska också ge underlag för företagarens (exploatörens) vidare planering. Om fornlämningen efter förundersökning bedöms vara välbevarad och ha vetenskaplig potential går det vidare till nästa steg i processen - en arkeologisk undersökning.

Arkeologisk undersökning

En arkeologisk undersökning (UN) utförs med anledning av att en fornlämning behöver tas bort. Syftet med en arkeologisk undersökning är att dokumentera en fornlämning, ta till vara fornfynd, rapportera och förmedla resultaten för att skapa kunskap av relevans för myndigheter, forskning och allmänhet. Dokumentationsmaterialet och fynden ska bevaras för framtiden samt tolkas vetenskapligt och infogas i ett kulturhistoriskt sammanhang. Undersökningen innebär att hela eller delar av fornlämningen slutgiltigt tas bort. Efter att fornlämningen tagits bort är marken fri att exploatera ur fornlämnings synpunkt.

Mer information om den uppdragsarkeologiska processen finns på Riksantikvarieämbetets hemsida.

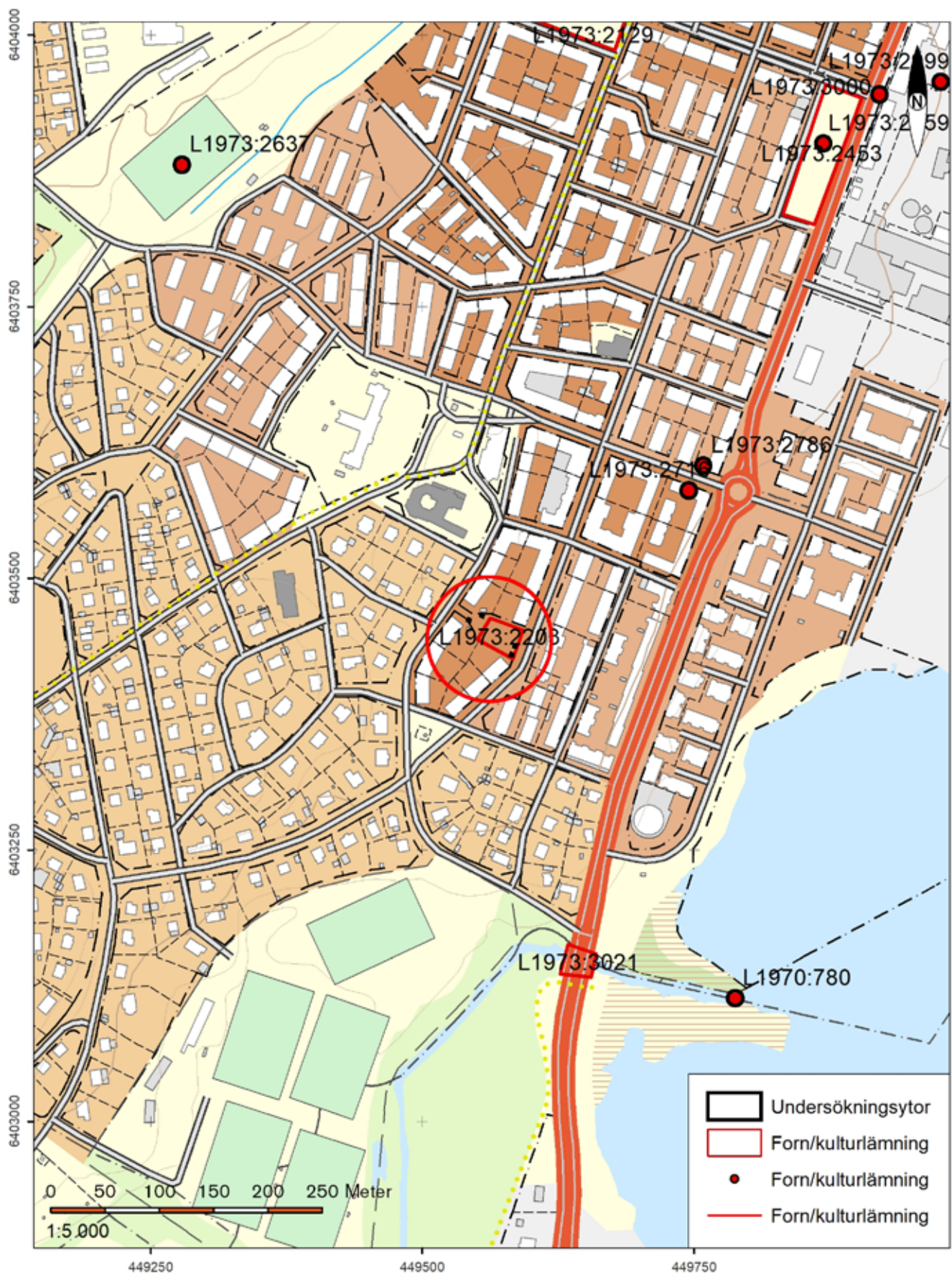

Ill.: Jan-Olof Larsson

Sammanfattning

Jönköpings läns museum genomförde en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning vid borttagning av tre större stubbar på fornlämning L1973:2203 (Lura kulle). Detta skedde på fastigheten Torpa 2:1 i Jönköpings stad.

Vid schaktövervakningen påträffades inget av arkeologiskt intresse, men däremot en sentida gjuten mur eller trappa som var dold under grästorven.

Figur 1. Utdrag ur den digitala fastighetskartan. Ekonomiska kartans blad 64E OeS. Skala 1:5000.

Inledning

Jönköpings läns museum genomförde en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning vid borttagning av tre större stubbar på fornlämning L1973:2203 (Lura kulle). Detta skedde på fastigheten Torpa 2:1 i Jönköpings stad. Beställare var Jönköpings kommun. Fält- och rapportansvarig var Jörgen Gustafsson, Jönköpings läns museum.

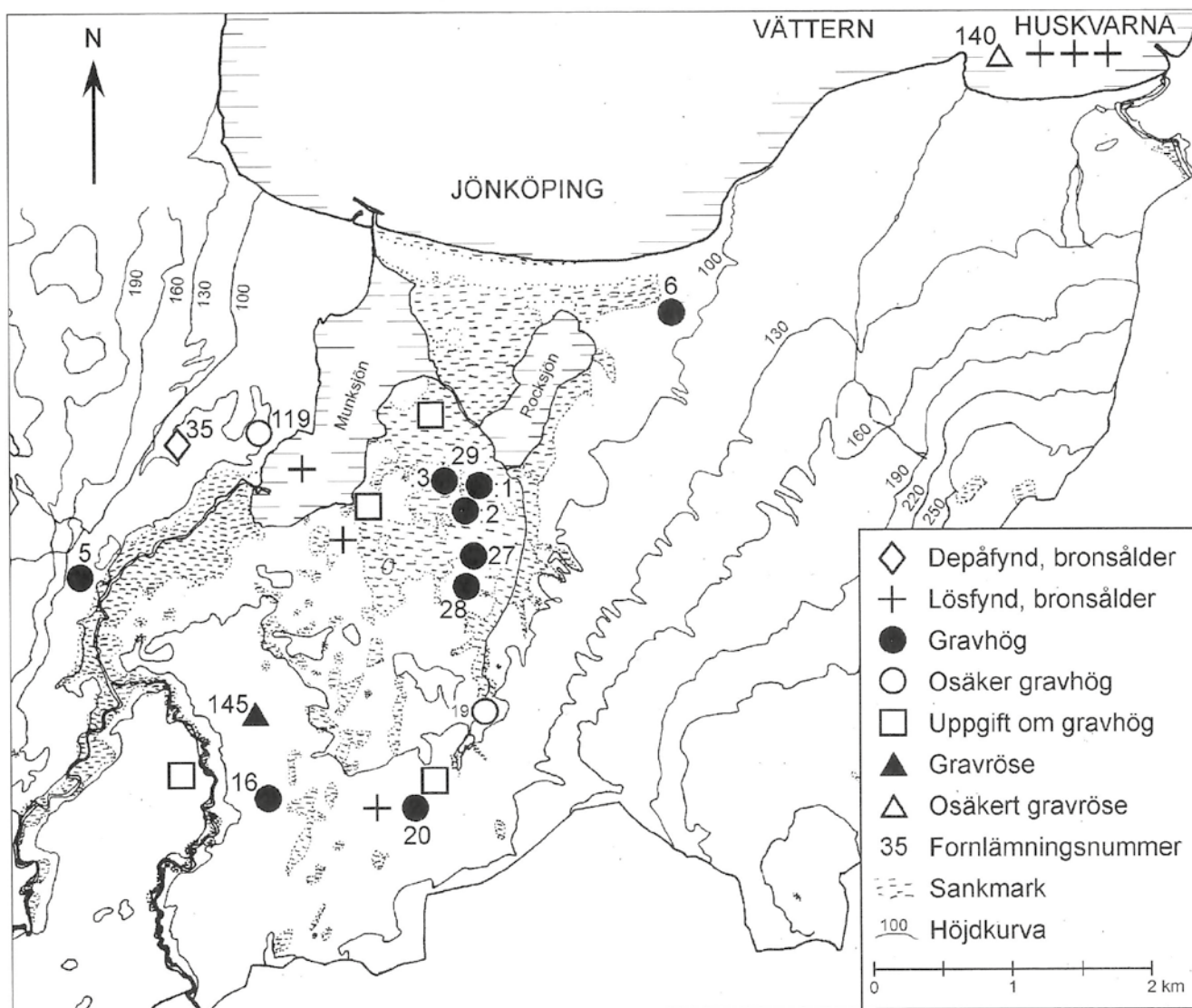
Målsättning och metod

Målsättningen var att kontrollera att man vid arbetet med borttagningen av stubbarna inte skadade något som var en del av graven eller eventuella inre konstruktioner. Detta gjordes genom att matjorden först togs bort kring stubbarna för att sedan försiktigt ta bort stubben.

Topografi

Graven L1973:2203 ligger i stadsdelen Torpa i Jönköping och är inklämd mellan två hyreshusgavlar mot norr och söder. Endast några meter åt öster om kullen går Brahegatan och åt väster består området av husens gård och en gångväg.

Figur 2. Grävning runt den sydöstra stubben. Foto taget från norr.

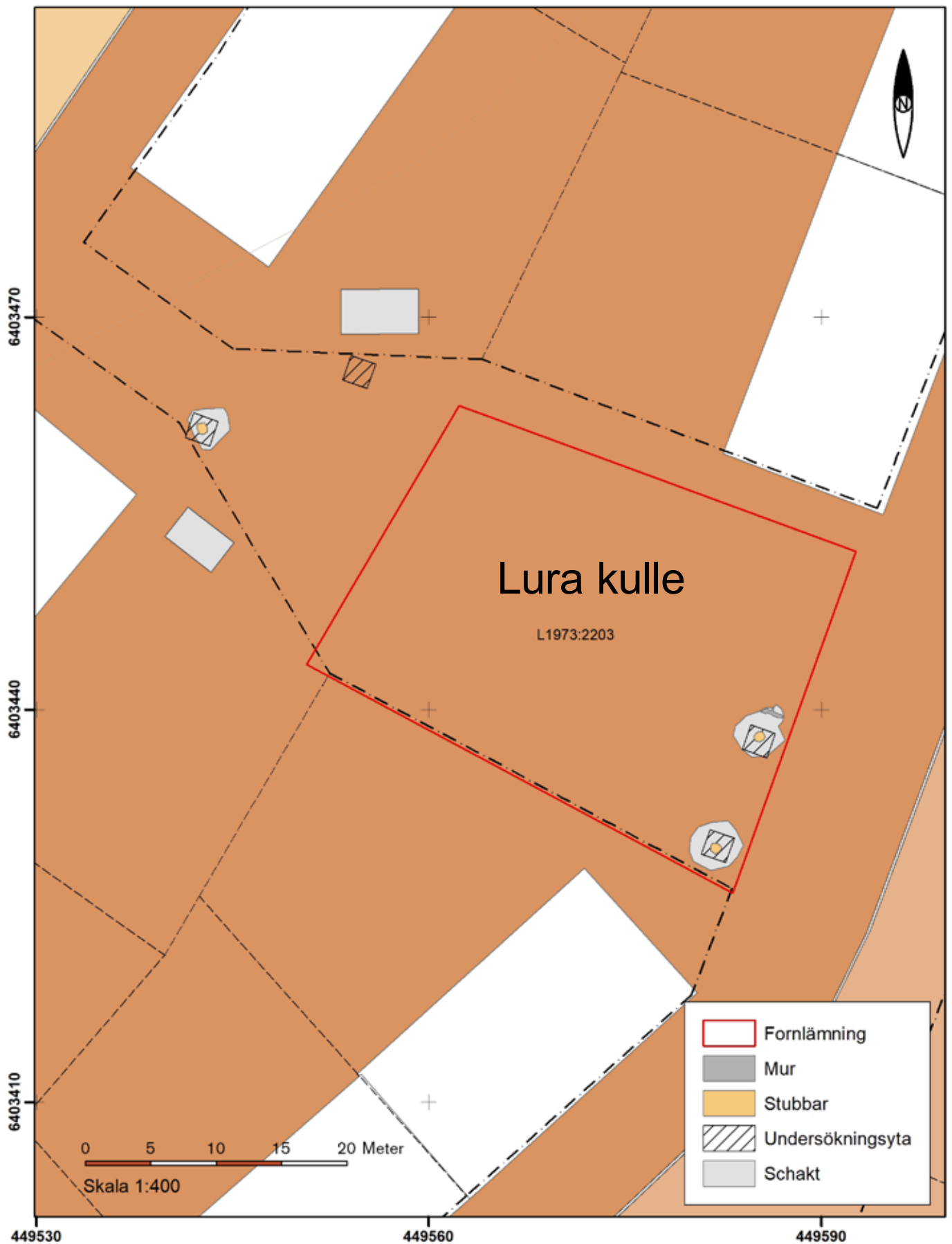
Figur 3. Karta som visar gravar och andra fynd från bronsålder i Jönköping. Nr 119 markerar platsen för Lura kulle.

Figur 4. Rester av gjuten trappa/mur vid den nordöstra stubben. Foto taget från söder.

Fornlämnings- och kulturmiljö

I områdena kring Munksjön och Rocksjön ligger ett flertal platser där bronsåldersgravar finns, eller har funnits. I början av 30-talet undersöktes tre högar av Kapten Bror Kugelberg inför anläggandet av Jönköpings gamla flygplats. I samband med flygfältets utvidgning undersöktes ytterligare två högar av landsantikvarie Egil Lönnberg år 1940. 1971 undersöktes Sagaholmshögen i Ljungarum. Den visade sig innehålla sandstenshällar med ristningar och blev en arkeologisk sensation. Kvarvarande högar kring Jönköping är Dödskaleshöjden, Lustigkulle, Lura kulle och Domarekullen (Nordström, 1997).

Figur 5. Plankarta över de undersökta ytorna.

Figur 6. Stubben lossas försiktigt av grävmaskinen. Foto taget från norr.

Resultat

Innan borttagningen grävdes matjorden bort en skopbredd kring stubben för att kunna se att trädet inte växt genom något av arkeologiskt intresse. Inget påträffades vid de tre stubbarna förutom rester av en gjuten trappa på kullens östra sida. Förmodligen byggd på 30-40 talet.

Enligt förfrågningsunderlaget skulle fyra stubbar tas bort men enligt kommunens personal på plats hade de ändrat sig och endast tre togs bort. Stubben som låg i NV togs inte bort.

Fynd

Inga fynd påträffades.

Utvärdering av undersökningsplanen

Undersökningen genomfördes som planerat.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr:	431-8071-2022
Länsstyrelsens beslutsdatum:	2023-01-30
Jönköpings läns museums dnr:	2022-354
Beställare:	Jönköpings kommun
Fält- och rapportansvarig:	Jörgen Gustafsson
Rapportgranskning:	Mikael Nordström
Fältarbetstid:	2023-03-27–2023-03-27
Län:	Jönköpings län
Kommun:	Jönköpings kommun
Socken:	Jönköpings socken
Fastighetsbeteckning:	Torpa 2:1
Belägenhet:	Ekonomiska kartans blad 64E 0eS
Koordinater:	N6403446 E449572
Koordinatsystem:	Sweref 99 TM
Höjdsystem:	RH 2000
Fornlämningsnummer:	L1973:2203
Fornlämningstyp:	Grav
Tidsperiod:	Bronsålder?
Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv.	

Referenser

Tryckta källor och litteratur

Nordström, Mikael. 1997. Historia kring bronsåldern i Södra vätterbygden. *Småländska kulturbilder 1997. Det nära förflutna* / [redaktörer: Mikael Nordström och Linnea Varenius]. S. 36–51.

ANTIKVARISK BEDÖMNING / KOMMENTAR

Antikvarisk bedömning görs utifrån Riksantikvarieämbetets praxis för tillämpning av kulturmiljölagen (KML). Lämningstyperna och deras bedömning redovisas i den så kallade *Lämningstyp-listan* som är upprättad och ajourhållen av Riksantikvarieämbetet. Länsstyrelsen gör den slutliga bedömningen inom ett uppdrag.

Fornlämning

Fornlämning är en lämning som är skyddad enligt kulturmiljölagen. För att kunna bedömas som fornlämning måste den vara äldre än 1850. Tre kriterier måste också vara uppfyllda; det ska vara en lämning efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergiven. Det är förbjudet att utan tillstånd från länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning.

Övrig kulturhistorisk lämning

Övrig kulturhistorisk lämning används för kulturhistoriska lämningar som har tillkommit efter 1850, men som ändå anses ha ett antikvariskt värde. Bedömningen används även för vissa lämningar som inte uppvisar fysiska spår, till exempel fyndplats eller plats med tradition.

Möjlig fornlämning

Möjlig fornlämning anges för lämningar som kräver vidare utredning för att den antikvariska bedömningen ska kunna fastställas. Lämningen måste vara bekräftad i fält. Möjlig fornlämning kan även anges för en lämning som har undersökts i samband med en arkeologisk undersökning, men där man inte kunnat fastställa lämningens utbredning.

Ingen antikvarisk bedömning

Ingen antikvarisk bedömning används för lämningar som blivit helt borttagna genom en arkeologisk undersökning eller helt förstörda. Lämningar som endast är kända via kartmaterial, skriftlig eller muntlig källa och inte har kunnat återfinnas i fält, kan inte heller ha en antikvarisk bedömning.

Ej fastställd

Den antikvariska bedömningen har inte fastställts. Avser till exempel boplatsslägen där en arkeologisk utredning steg 2 krävs för att eventuellt kunna finna spår som inte är synliga ovan mark.

Jönköpings läns museum genomförde en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning vid borttagning av tre större stubbar på fornlämning L1973:2203 (Lura kulle). Detta skedde på fastigheten Torpa 2:1 i Jönköpings stad.

Vid schaktövervakningen påträffades inget av arkeologiskt intresse, men däremot en sentida gjuten mur eller trappa som låg dold under grästorven.

